

Actieve rol overheid essentieel bij aanpak risicosectoren

Eerste reactie MVO Platform kabinetsbrief Sector Risico Analyse
24 november 2014

Na lang wachten publiceerde het kabinet afgelopen week het door KPMG opgestelde rapport over de Sector Risico Analyse. Er zijn dertien bedrijfssectoren met de hoogste MVO-risico's geïdentificeerd waarmee minister Ploumen en minister Kamp de komende periode het gesprek gaan starten. Via convenanten wil het kabinet bedrijven "vrijwillig verplichten" om risico's en misstanden in hun productieketens aan te pakken.

Het MVO Platform waardeert het dat de overheid risico's in de productieketens van Nederlandse bedrijven erkent en met een aanpak komt om met sectoren afspraken te maken. Het is een vernieuwende en kansrijke aanpak om bedrijven aan de internationale MVO-normen te houden is vernieuwend en kansrijk. Het is hard nodig dat Nederlandse bedrijven risico's en misstanden in hun keten aanpakken. Nog veel te vaak blijken bedrijven betrokken bij onder andere kinderarbeid, moderne slavernij, onomkeerbare milieuschade of misbruik van dieren.

Om te zorgen dat misstanden in de productieketens van bedrijven daadwerkelijk worden aangepakt roept het MVO Platform het kabinet op om het risicosectorenbeleid op een aantal punten te versterken:

Neem de SRA als startpunt, niet als agenda

Het kabinet vroeg KPMG een wereldwijde Sector Risico Analyse (SRA) te maken. Tal van maatschappelijke organisaties, waarvan het merendeel lid van het MVO Platform, verleenden medewerking aan het onderzoek. Zij deelden veel informatie, inclusief bewijsvoering, over misstanden in de productieketens en sectoren. In het eindrapport van KPMGⁱ vinden we echter veel ingebrachte urgente kwesties onvoldoende terug. Alhoewel het rapport niet gezien kan worden als een volledig due diligence proces, laat het wel zien dat er MVO risico's in alle sectoren bestaan. Dit betekent dat alle internationaal opererende Nederlandse bedrijven risico lopen op misstanden in hun keten.

Het MVO Platform beschouwt het KPMG-rapport als een nuttig startpunt voor dialoog. In die dialoog moeten echter ook risico's besproken worden die niet (voldoende) in de KPMG-analyse naar voren komen. *Het MVO Platform pleit er voor om alle risico's in kaart brengen, niet alleen de risico's die bedrijven zelf erkennen.*

Garandeer een betekenisvolle dialoog met maatschappelijke organisaties

Minister Ploumen beloofde herhaaldelijk dat NGO's en vakbonden een rol krijgen in de SRA en convenantenbeleid. De kabinetsbrief accentueert het belang van een breed gedragen proces. In de praktijk is het maatschappelijk middenveld echter op belangrijke momenten gepasseerd, zoals bij de zogenaamde zomerdialoogⁱⁱ en de formulering van het kolenconvenantⁱⁱⁱ. Dit mag niet het precedent zijn voor het vervolgotraject om te komen tot MVO-convenanten.

Het MVO Platform roept op tot het in de praktijk brengen van een betekenisvolle stakeholderdialoog^{iv} bij het vervolgproces. Hierin worden de kennis en expertise van maatschappelijke organisaties (waar mogelijk ook van lokale vertegenwoordigers van werknemers en gemeenschappen) in de besluitvorming meegenomen. De vakbonden hebben een bijzondere rol als sociale partners en zijn een voor de hand liggende partij bij de totstandkoming van de convenanten. Het SER-advies is hier zeer duidelijk over.

Zorg voor een stok achter de deur

Het SER-advies is tevens duidelijk over de wijze waarop de overheid kan bijdragen, bijvoorbeeld door het proces voor MVO-convenanten tot stand te brengen, door als partij te participeren binnen de MVO-convenanten en door alternatief beleid te ontwikkelen wanneer resultaten van MVO-convenanten uitblijven. De overheid beperkt zich echter tot het ondersteunen, adviseren en informeren van bedrijven die tot afspraken willen komen, en het vergroten van het draagvlak voor MVO-afspraken. Het initiatief voor het opstellen van de convenanten ligt bij de sectoren. Minister Ploumen en Minister Kamp geven in de brief aan dat zij in gesprek zullen gaan met bedrijven die zich onvoldoende inspinnen om tot afspraken te komen.

Het MVO Platform verwacht dat deze aanpak onwillige bedrijven niet voldoende aanzet tot vergaande stappen. Daarom spreken wij over een te minimale invulling van de 'duty to protect'. De focus lijkt vooral bij de koplopers en de middenmoot te liggen – 'aansluiten bij best practices en bestaande initiatieven' - en te weinig bij de achterblijvers. De overheid is verantwoordelijk voor een totaalpakket van beleid, waarmee zij MVO kan bevorderen en waar nodig afdwingen. Zowel stimulerende of wettelijke maatregelen als sancties zijn een middel om dit doel te bereiken. *Indien risicosectoren binnen twee jaar geen verbeterafspraken maken, dient de overheid voor de meest prangende risico's een wettelijke zorgplicht of risicoaansprakelijkheid in te voeren.*

Minister Ploumen en minister Kamp spreken over het creëren van internationaal draagvlak voor MVO-beleid en een internationaal 'level playing field', zonder dit concreet inhoud te geven of consequenties te verbinden aan het niet naleven van dat beleid. *Het MVO Platform pleit in dit verband voor verplichte ketentransparantie en due diligence op Europees niveau, waar Minister Ploumen onlangs een verkenning over toezegde.*^v

Neem alleen genoegen met zichtbare resultaten

MVO-convenanten dienen structureel en substantieel bij te dragen aan het naleven van de internationale MVO-normen. Ze gaan verder dan het adresseren van incidenten. Er moeten ter plekke zichtbare resultaten geboekt worden. Al te vaak zien we dat initiatieven die bedrijven zélf nemen niet ver genoeg gaan, of niet op de meest prangende risico's gericht zijn.

Het MVO Platform formuleerde eerder voorwaarden voor effectieve MVO-convenanten^{vi} en staat open voor gesprek met het ministerie over hoe het vervolgtraject voor MVO-convenanten er uit gaat zien.

ⁱ Vooral in de hoofdstukken met 'aandachtspunten voor dialoog per sector'

ⁱⁱ Minister Ploumen kondigde gesprekken aan tussen sectoren, maatschappelijke organisaties en overheid op basis van de dertien concept-agenda's uit de analyse, Kamerbrief 26 juni 2014 <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2014/06/24/kamerbrief-maatschappelijk-verantwoord-ondernemen-mvo.html>

ⁱⁱⁱ Zie de reactie van vakbonden en SOMO op het kolenconvenant: <http://www.fnv.nl/themas/internationaal/nieuws/vakcentrales-onaangenaam-verrast-door-steenkolenconvenant/> en <http://www.somo.nl/news-en/somo-mee-op-handelsmissie-naar-colombia-en-kritisch-over-kolenconvenant-1>

^{iv} Term uit de OESO-richtlijnen en UNGP, voor meer uitleg zie deze gids van SOMO: http://www.somo.nl/publications-en/Publication_3899

^v Beantwoording vragen over Moderne slavernij en kinderarbeid India, 14 november 2014

<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2014/11/14/beantwoording-kamervragen-over-moderne-slavernij-en-kinderarbeid-india.html>

^{vi} Brief van het MVO Platform, juni 2014 http://mvoplatfom.nl/overheid-en-mvo/publications-nl/Publication_4081-nl/